

Tóth Andrea Noémi

adjunktus

Debreceni Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar

A HOZZÁTARTOZÓK KÖZÖTTI ERŐSZAK MIATT ALKALMAZHATÓ
TÁVOLTARTÁS AKTUÁLIS GYAKORLATI KÉRDÉSEI

Debreceni Jogi Műhely, 2023. évi (XX. évfolyam) 3-4. szám (2024. február 13.)

DOI 10.24169/DJM/2023/3-4/6

Absztrakt: A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló 2009. évi LXXII. törvény (Hketv.) a 2009. október 1-jei hatálybalépése óta összesen nyolc alkalommal módosult. A változások indoka a gyakorlatban felmerült hiányosságok orvoslása, valamint az Európai Unió jogának való megfelelés volt. A Hketv. hatálybalépésétől eltelt csaknem másfél évtized okán indokolt áttekinteni, hogy a módosításokon túlmenően hogyan alakult e törvény alkalmazásának gyakorlata. Jelen tanulmány elsősorban a megelőző távoltartás bírósági – főként kúriai – gyakorlatának rövid bemutatására törekszik, kitérve arra, hogy melyek a kulcselemek a hozzátartozók közötti erőszak fogalmának megítélésekor, milyen megállapításokat tett a bíróság, elsősorban a Kúria a távoltartás és szülői felügyeleti jog valamint a lakáshasználat összefüggéseiben, továbbá a Büntető Törvénykönyv alkalmazhatóságával kapcsolatban.

Kulcsszavak: családon belüli erőszak, hozzátartozók közötti erőszak, távoltartás, megelőző távoltartás, ideiglenes megelőző távoltartás, lakáshasználat, kapcsolattartás

Some current practical issues on preventive restraining orders in cases of intimate partner violence

Act no. LXXII of 2009 on restraint at a distance for the purpose of violence between relatives (Act on Restraining Orders) has been amended a total of eight times since its entry into force on 1 October 2009. Some of the amendments were made to remedy shortcomings in practice, while others were made to comply with EU law. In the light of the almost one and a half decade that has passed since the entry into force of the Act, it is appropriate to review how, beyond the amendments, the practice of applying this Act has evolved. The present paper aims to briefly describe the judicial practice of preventive restraint, mainly in the Curia, and to discuss the key elements in the assessment of the concept of violence between relatives, the findings of the courts, in particular the Curia, in the context of restraint and parental custody and the use of the home, and the applicability of the Criminal Code.

Keywords: domestic violence, intimate partner violence, restraining order, preventive restraining order, temporary preventive restraining order, use of housing, contact

Einige aktuelle praktische Fragen zu präventiven Einstweiligen Verfügungen bei Gewalt in der Familie

Das Gesetz Nr. LXXII aus dem Jahr 2009 über das Fernhalten zum Zweck der Gewaltanwendung zwischen Verwandten (Gesetz über Einstweilige Verfügungen) wurde seit seinem Inkrafttreten am 1. Oktober 2009 insgesamt acht Mal geändert. Einige der Änderungen wurden vorgenommen, um Mängel in der Praxis zu beheben, andere, um dem EU-Recht zu entsprechen. In Anbetracht der fast anderthalb Jahrzehnte, die seit dem Inkrafttreten des Gesetzes vergangen sind, ist es angebracht zu überprüfen, wie sich die Praxis der Anwendung dieses Gesetzes über die Änderungen hinaus entwickelt hat. In dem vorliegenden Beitrag soll die gerichtliche Praxis der präventiven Freiheitsentziehung, vor allem beim Obersten Gerichtshof, kurz beschrieben und die Schlüsselemente bei der Beurteilung des Begriffs der Gewalt zwischen Verwandten, die Feststellungen der Gerichte, insbesondere beim Obersten Gerichtshof, im Zusammenhang mit der Freiheitsentziehung und der elterlichen Sorge und der Nutzung der Wohnung sowie die Anwendbarkeit des Strafgesetzbuchs erörtert werden.

Schlagworte: Häusliche Gewalt, Gewalt in der Partnerschaft, einstweilige Verfügung, präventive einstweilige Verfügung, Nutzung der Wohnungen, Kontakt

Bevezetés

A távoltartás hazai jogrendszerbe való bevezetésének célja a 2006. évi LI. törvény indokolása szerint az volt, hogy „az eljárások elhúzódása mellett is megfelelő és gyors védelmi eszközt biztosítson a sértett részére az eljárás jogerős befejezése előtt azzal, hogy a bizonyítási eljárás sikerét elősegíti. Erre a célra a távoltartás, mint kényszerintézkedés lehet alkalmas.” (2006. évi LI. törvény indokolása a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény módosításáról, 3. pont.) Működésének első néhány évében megmutatkozó hiányosságok azonban rávilágítottak arra, hogy szükséges a sértettek számára a büntetőeljáráson kívüli, akár még azt megelőzően igénybe vehető távoltartás. A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló 2009. évi LXXII. törvény (a továbbiakban: Hktv.) törekedett a bántalmazottak számára „megfelelő és gyors” védelmi eszköz biztosítására, különös tekintettel arra, hogy a büntetőeljárás megindításától függetlenül tette lehetővé a rendőrség által 72 órára elrendelhető ideiglenes megelőző távoltartás, illetve a bíróság által polgári nemperes eljárásban legfeljebb hatvan napra elrendelhető megelőző távoltartás alkalmazását (Tóth, 2018). Egyetértve Herke Csongorral, az esetek többségében igazán hatékony az ideiglenes megelőző távoltartás elrendelése lehet (Herke, 2017, p. 184), hiszen a rendőrség találkozik elsőként a távoltartásra okot adó helyzettel, s így nyílik lehetőség a megfelelő és gyors segítségnyújtásra. Ennek érdekében az országos rendőrfőkapitány a Hktv.-ben meghatározott rendőrségi feladatok egységes végrehajtására kiadta a 2/2018. (I. 25.) ORFK utasítást, amely a helyszínen intézkedő rendőr feladatait rögzíti. Mindez rendkívüli előrelépésnek számít a hozzátartozók közötti erőszak elleni küzdelemben, hiszen a szabályanyag egyértelmű intézkedési kötelezettséget ró a helyszínre érkező rendőrré – szemben a Hktv. hatálybalépése előtti idővel, amikor párkapcsolaton, családon belüli erőszak esetén a rendőr többnyire csak figyelmeztette a bántalmazót és a helyszínen felvilágosítást nyújthatott (Garai, 2021, p. 39-40).

A Hktv. hatályba lépését követő első évek egyik legjelentősebb tapasztalata az volt, hogy a törvény bár kezdettől fogva pontosan meghatározta a bántalmazott és a bántalmazó fogalmát, azonban az nem terjedt ki a volt élettársakra, s ezzel

markáns személyi kör maradt ki a hozzátartozók közötti erőszak esetén igénybe vehető gyors és hatékony segítségnyújtás lehetőségéből (Tóth, 2013). A jogalkotó is érzékelte e jelentős hiányosságot, s a Hktv. 2014. március 15. napján hatályba lépett módosításával (Egyes törvényeknek az új Polgári Törvénykönyv hatálybalépésével összefüggő módosításáról szóló 2013. évi CCLII. törvény 120. § (1) bekezdés) e törvény alkalmazásában hozzátartozónak kell tekinteni a polgári törvénykönyvben meghatározott közeli hozzátartozókat és hozzátartozókat, valamint a volt házastársat, a volt élettársat, a bejegyzett élettársat, a volt bejegyzett élettársat, a gondnokot, a gondnokoltat, a gyámot, a gyámoltat (Hktv. 5. § (1) bekezdés) is. A szülői felügyeleti joggal és a kapcsolattartási jog gyakorlásával összefüggő bizonytalanságot egyértelműen rendezte a Polgári Törvénykönyvről szóló 2023. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) azzal a rendelkezésével, hogy a szülőnek joga van gyermekével kapcsolatot tartani akkor is, ha a szülői felügyeleti joga szünetel, kivéve, ha a gyermek vagy a gyermekkel közös háztartásban élő hozzátartozója sérelmére elkövetett cselekmény miatt elrendelt távoltató határozat hatálya alatt áll (Ptk. 4:178. § (3) bekezdés).

A Hktv. a 2009. október 1-jei hatálybalépése óta összesen nyolc alkalommal módosult. A változások indoka a gyakorlatban felmerült hiányosságok orvoslása, valamint az Európai Unió jogának való megfelelés volt.

A Hktv. hatálybalépésétől eltelt csaknem másfél évtized okán indokolt áttekinteni, hogy az említett módosításokon túlmenően hogyan alakult e törvény alkalmazásának gyakorlata. Jelen tanulmány elsősorban a megelőző távoltatás bírósági – főként kúriai – gyakorlatának rövid bemutatására törekszik, kitérve arra, hogy melyek a kulcselemek a hozzátartozók közötti erőszak fogalmának megítélésekor, továbbá milyen megállapításokat tett a bíróság a távoltatás és szülői felügyeleti jog valamint a lakáshasználat összefüggéseiben, s alkalmazható-e egyidejűleg a Hktv. és a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.).

1. Hozzátartozók közötti erőszak fogalma – súlyosan és közvetlenül veszélyeztető jelleg

A Hktv. a preambulumban rögzíti, hogy e törvényt az Országgyűlés az élethez, testi épséghez és méltósághoz minden embert megillető alapvető emberi jogok védelmében, összhangban a nemzetközi egyezményekkel és az Alaptörvénnyel, a

hozzátartozók közötti erőszak visszaszorítása érdekében alkotta. Az értelmező rendelkezések között első helyen határozza meg, hogy mit kell (és egyben mit lehet) hozzátartozók közötti erőszaknak tekinteni:

- a) a bántalmazó által a bántalmazott sérelmére megvalósított, a méltóságot, az életet, a szexuális önrendelkezéshez való jogot, továbbá a testi és lelki egészséget súlyosan és közvetlenül veszélyeztető tevékenységet,
- b) a bántalmazó által a bántalmazott sérelmére megvalósított, a méltóságot, az életet, továbbá a testi és lelki egészséget súlyosan és közvetlenül veszélyeztető mulasztást. (Hktv. 1. §.)

A Hktv. miniszteri indokolásának általános része szerint a törvény arra irányul, hogy még azt megelőzően kezelje a családon belüli erőszak jelenségét, mielőtt egy súlyosabb helyzet, a sokszor helyrehozhatatlan következményekkel járó bűncselekmény bekövetkezne.

Mind a megelőző távoltartás, mind az ideiglenes megelőző távoltartás elrendeléséhez szükséges feltétel, hogy „ha az eset összes körülményéből [...] hozzátartozók közötti erőszak elkövetésére megalapozottan lehet következtetni” (Hktv.6. § (3) bekezdés és 16. § (1) bekezdés.) Ezzel a törvény kontextusba helyezi azt a szituációt, amellyel kapcsolatban a bántalmazott a rendőrség, illetve a bíróság segítségét kéri, s ezzel függ össze, hogy a Hktv. 16. §-át az 1. §-szal összhangban kell értelmezni. A Hktv. felsorolja azon körülményeket, amelyeket mérlegelni kell. A felsorolás azonban nem taxatív – így helyet kaphat az intézkedő rendőr és a határozatot meghozó bíró szubjektív benyomása és emberismerete is – és a törvény egyik körülményhez sem társít „perdöntő” jelleget. A távoltartás mindkét típusánál vizsgálandók különösen a bántalmazó és a bántalmazott által előadott tények, a hozzátartozók közötti erőszakra utaló jelek, a bántalmazó és a bántalmazott magatartása és egymáshoz való viszonya. Az ideiglenes megelőző távoltartásnál figyelemmel kell lenni a hozzátartozók közötti erőszak helyszínére is, míg a megelőző távoltartásnál ezt nem rögzíti a törvény, hiszen a bíróság nem az eset helyszínén hozza meg határozatát. A hozzátartozók közötti erőszak ily módon, általánosságban való meghatározásán kívül konjunktív feltételként szükséges, hogy a tevékenység vagy mulasztás „testi és lelki egészséget súlyosan és közvetlenül veszélyeztető” jellegű legyen. A „súlyosan és közvetlenül veszélyeztető jelleg” értelmezését a bírói gyakorlat alakítja, s a határozatokban megjelenő szempontok döntő jelentőségűek lehetnek egy-egy szituáció vagy eseménysor megítélése során.

A Kúria egyik újabb, precedensképes határozatában írt tényállás szerint a kérelmezett a közös gyermek jelenlétében fizikálisan bántalmazta a kérelmezőt. A kérelmezett elismerte, hogy feldúlt állapotban volt és a gyermek jelenlétében dulakodtak, de a kérelmező által állított rúgásra nem emlékezett. Az elsőfokú bíróság bizonyítottan ítélte a fizikai bántalmazás tényét, ami megalapozottan kelthetett félelmet a kérelmezőben és a jelenlévő gyermekben. A távoltartás időtartamának meghatározásakor mindezeket és a kérelmezett korábbi erőszakos magatartását értékelte, így a megelőző távoltartást hatvan napra elrendelte. A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság határozatát helybenhagyta. A másodfokú bíróság hozzátette, hogy az eljárás adatai nem hagytak kétséget afelől, hogy a kérelmezett volt a hosszú órákon át tartó eseménysorozat irányítója, aki fizikai erőszakot sem nélkülöző agresszív magatartásával megbénította a kérelmező akaratát, a telefonját elvette, a gyermeket kiragadta a kérelmező környezetéből, a kérelmezőt a lakására vitte és ott az általa meghatározott tartalmú nyilatkozat megtételére bírta rá. A kérelem elbírálásakor annak volt jelentősége, hogy a kérelmezett által megvalósított bántalmazó magatartás – amely célzottan nem a gyermek, hanem a kérelmező ellen irányult – alkalmas volt-e arra, hogy egyúttal a gyermek testi, illetve lelki egészségét is súlyosan és közvetlenül veszélyeztesse. A kérelmezett személyes előadása önmagában elegendő adatot szolgáltatott a kérelem megalapozottságához, ezért nem volt annak jelentősége, hogy a rendőrök észleltek-e beavatkozásra okot adó körülményt vagy nem.

A kérelmezett a felülvizsgálati kérelmében az elsőfokú bíróság végzésére is kiterjedő hatályon kívül helyezést és a megelőző távoltartás iránti kérelem elutasítását kérte. Álláspontja szerint az általa elismert dulakodás volt, ami nem meríti ki a hozzátartozók közötti erőszak törvényben meghatározott fogalmát, s a bíróságok által elfogadott kérelmezői előadásnak az okirati bizonyíték (a rendőrség tájékoztatása) teljes mértékben ellentmond. A kérelmezőnek minden lehetősége megvolt a kikerülő rendőröktől segítséget kérni, azonban ezt nem tette, s nem volt életszerű az sem, hogy a kérelmező az események után egy héttel kérte a bíróság segítségét. Azt a kérelmező sem vitatta, hogy az eset után még hatszor beszéltek egymással telefonon.

A Kúria a felülvizsgálati kérelmet alaposnak találta, s a közvetlenül veszélyeztető jelleget nem látta megvalósulni. A kérelmező a tettlegességet nem említette az általa kihívott rendőröknek és nem hivatkozott a kérelmét megalapozó cselekményre. A kérelmezőnek a rendőröknek tett nyilatkozatából csak arra a következtetésre lehetett jutni, hogy a kérelmező a kérelmezett magatartását

közvetlenül az események után maga sem tekintette közvetlen és veszélyeztető magatartásnak. E feltétel hiányában a kérelmet el kell utasítani. A Kúria hozzátette, hogy az eljárás elsőfokú és másodfokú bíróság okszerűtlenül mellőzte a kérelmezőnek a rendőrök előtt tett nyilatkozatát, a bizonyítékok értékelése ezért egyoldalú, ebből következően kirívóan okszerűtlen, így jogszabálysértően jutottak arra a jogkövetkeztetésre, hogy valószínűsített a Hktv. 16. § (1) bekezdésében foglalt kettős feltétel (Kúria Pfv.II.20.414/2022/5). A határozat elvi tartalma szerint a közvetlen veszélyeztető magatartás valószínűsítése hiányában nincs helye a távoltartás elrendelésének.

A Kúria korábbi határozata alapján a bántalmazás tényét nem kétséget kizáró módon bizonyítani, hanem kellő súllyal valószínűsíteni kell. Ennek indoka a megelőző távoltartás elrendelésére irányuló eljárás során kívüli, rövid határidőn belüli elbírálása és ez áll összhangban a jogszabály céljával, hogy azonnali jogvédelmet nyújtson valamely reálisan fenyegető helyzetben vagy annak elkerülése esetében (Kúria Pfv.II.21.346/2020/7. [38]).

A Kúria 2015-ben BH-ként megjelent határozatában (BH2015.70. (Kúria Pfv.II.21.305/2014.)), majd egy későbbi, 2023-ban hozott, precedensképes határozatában (Kúria Pfv.I.20.282/2023/13.) azonban már elvi tartalomként rögzítette, hogy a megelőző távoltartás elrendeléséhez nem elegendő a bántalmazás valószínűsítése, hanem az szükséges, hogy eset összes körülményéből a hozzátartozók közötti erőszak elkövetésére megalapozottan lehessen következtetni. A Kúria megállapította, hogy a rendelkezésre álló iratanyag alapján a másodfokú bíróság felülbírálati jogkörében megfelelően eljárva jutott arra a következtetésre, hogy az eset összes körülményéből nem lehetett megalapozottan következtetni arra, hogy a kérelmezett bántalmazta a gyermeket. Erre utal az, hogy a rendőrfőnök által tapasztaltakból a hatóság nem vonta le azt a következtetést, hogy az ideiglenes megelőző távoltartás elrendelése akár hivatalból, akár kérelemre indokolt lett volna. A rendőri jelentés szerint a gyermekben nem voltak bántalmazásra utaló nyomok, a kérelmező orvosi ellátást nem kért a gyermeke részére. A rendőrhatalóság nem észlelt az ideiglenes megelőző távoltartás elrendelésére okot adó körülményeket, ezért azt nem is rendelte el. A kérelmező által készített fényképek sem támasztották alá a kérelmező állítását, az orvosi igazolás (látlet) ugyancsak nem igazolta az állított bántalmazást.

A korábbi bírósági gyakorlat a Hktv. 1. § (1) bekezdés a) pontjához és a 16. § (1) bekezdéséhez kapcsolódóan arra az álláspontra helyezkedett, hogy a megelőző

távoltartás elrendelésére alkalmas helyzet közvetlen bántalmazás hiányában is fennállhat: „a jogsérelem megvalósulhat olyan helyzet kialakításával és olyan magatartás tanúsításával is, amely alkalmas a kérelmezőben a közvetlen fenyegetettség érzésének vagy megalapozott félelemnek a kiváltására. Nem kizárt a kérelmezett részéről megvalósult közvetlen bántalmazás hiányában is a rendelkezésre álló adatokból arra következtetni, hogy ő alakított ki olyan helyzetet, ami a személyétől való félelmet és fenyegetettség érzést a kérelmezőben kiváltotta. Ez pedig megalapozza a megelőző távoltartás elrendelését.” (Kúria Pfv.II.20.113/2020, hivatkozza a Kúria Pfv.II.21.346/2020/7. [34].) A perbeli esetben a kérelmező és a kérelmezett házastársak voltak, öt közös gyermekük született, akik közül négy kiskorú volt. A felek között a kapcsolat megromlott, a kérelmezett elköltözött a közös lakásból. 2020 augusztusában a felek és a kérelmező édesapja között a strandon a négy kiskorú gyermek előtt vita, majd hangos szóváltás, később dulakodás alakult ki, amely miatt rendőrségi intézkedés is történt. Egy hónappal ezután, az esti órákban a kérelmező és három kiskorú gyermeke egy kirándulásról tértek vissza a kérelmező gépkocsijához. A kérelmezett megjelent a parkolóban azért, hogy számon kérje a kérelmezőt egy, a kérelmező és a kérelmezett partnere között történt incidens miatt. A kérelmezett az autójával elállta a kérelmező járművének útját, majd szóváltásba kerültek, amit dulakodás követett. A gyermekek a kérelmező autójából követték és telefonon rögzítették az eseményeket. Az elsőfokú bíróság elrendelte a kérelmezett távoltartását 15 napra a kérelmezőtől és a négy gyermektől, a kérelmező életvitelszerű tartózkodására szolgáló ingatlantól és előírta, hogy köteles tartózkodni attól, hogy a kérelmezővel és a gyermekekkel közvetlenül vagy közvetve érintkezésbe lépjen. Megállapította a szülői felügyeleti jogának és az érintett gyermekeivel való kapcsolattartási jogának szünetelését. A bíróság azt állapította meg, hogy bár a kérelmezett magatartása nem merítette ki a testi egészséget súlyosan és közvetlenül veszélyeztető tevékenység fogalmát, továbbá a kérelmezett viselkedéséhez a kérelmező provokatív viselkedése is hozzájárult, mindkét alkalommal a kiskorú gyermekek szeme láttára történt közöttük a tettegességig fajuló szóváltás. Ez az élmény a kiskorú gyermekek lelki egészségét súlyosan és közvetlenül veszélyezteti. A másodfokú bíróság megváltoztatta az elsőfokú bíróság határozatát: a távoltartás időtartamát felemelte hatvan napra és mellőzte azon gyermekkel szemben, aki nem volt jelen a második, szeptemberi esemény alatt.

A kérelmezett felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő, amelyet a Kúria az érdemben elbírálnak részében alaptalannak tartott. A Kúria rámutatott arra, hogy a bíróságok jogszabálysértés nélkül rendelték el a megelőző távoltartást a gyermekekkel szemben is, hiszen előtük történt a tettelegességig fajuló szóváltás, a lelki egészségüket súlyosan és közvetlenül veszélyeztetve. A gyermekek nemcsak passzív szemlélői voltak az eseményeknek, hanem a történeteket telefonon rögzítették anélkül, hogy erre bármelyik fél megkérte volna őket: tisztában voltak azzal, hogy a szüleik között olyan konfliktus zajlik, amit az érdekükben meg kell örökíteni. Ez arra utal, hogy a kialakult helyzetben a gyermekek már súlyosan sérültek, ezért indokolt volt a velük szemben is elrendelt megelőző távoltartás, amellyel legalább átmeneti időre megóvhatók a hasonló eseményektől.

Nem látta azonban megalapozottnak a Kúria a megelőző távoltartás elrendelését olyan esetben, amikor a kérelmezett káromkodott, azonban fizikai erőszak nem valósult meg. Többlet tényállási elem (hangnem, fizikailag atrocitásra következtethető fenyegető fellépés, egyéb megfélemlítő magatartás) hiányában a trágár szavak használata önmagában a kérelmezett (vagy az ezt észlelő gyermek) közvetlen és súlyos veszélyhelyzetét nem idézte elő, s a tényállást megvizsgálva még a valószínűség szintjén sem volt arra levonható következtetés, hogy a kérelmezett fenyegető fellépése miatt veszélyhelyzet következik be. A kérelmező maga sem ítéltette a szituációt közvetlen és súlyos veszélyhelyzetnek, hiszen a kérelmet egy hónappal később nyújtotta be, ami a törvény célja szerinti közvetlen veszélyhelyzet azonnali elhárításának szükségességét önmagában megkérdőjelezi.

Látható, hogy amennyiben a felek között „csak” hangos szóváltás történik, amelynek során trágár kifejezések hangzanak el, az a gyakorlat alapján önmagában nem alkalmas a „súlyosan és közvetlenül veszélyeztető jelleg” megállapítására. Helyeselhető az az álláspont, hogy ha ehhez a bántalmazó részéről fenyegető fellépés is társul, amely reális eséllyel fizikai erőszakká fokozódhat, akkor indokolt a szituáció alapos (azaz bizonyítási eszközökkel történő, például rendőri jelentés, körülmények értékelése, a bántalmazott kért-e orvosi ellátást, orvosi látletet, a kérelmező által készített fényképfelvétel, videofelvétel, hangfelvétel) vizsgálata. Ha pedig a szóváltást dulakodás követi – még kölcsönösség esetén is – attól függ, hogy van-e helye távoltartás elrendelésének, hogy fennállt-e a súlyosan és közvetlenül veszélyeztető helyzet. Ennek egyik kulcseleme, hogy a kérelmező mikor kéri a rendőrség és/vagy a bíróság segítségét, hiszen abban következetes a gyakorlat, hogy ha a bántalmazott hosszabb időn (a feldolgozott esetekben egy

héten, egy hónapon) túl fordul a hatósághoz, akkor – még ha volt is közvetlenül veszélyeztető helyzet – utóbb már nincs szükség „azonnali” elhárításra, s így nem indokolt a megelőző távoltartás elrendelése.

A Kúria következetes gyakorlata több határozatban is megfigyelhető, amelyekben azt rögzítette, hogy a Hktv. rendelkezései nem a szülők közötti hatalmi harc kezelését célozzák és nem válhatnak annak eszközeivé sem (Kúria Pfv.II.21.053/2021/4. [26]). A Kúria az újabb, precedensképes határozatában ismét rámutatott, hogy a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartás jogintézménye nem lehet mellékszála a szülői felügyelettel kapcsolatos jogvitának és nem lehet eszköze a felek szülői felügyelettel kapcsolatos viszálya feloldásának (Kúria Pfv.I.20.282/2023/13. [20]). Ezen álláspont magyarázhatja azt, hogy az újabb ítélkezési gyakorlat szerint nem elegendő a bántalmazás valószínűsítése, hanem az esetet alátámasztó valamennyi rendelkezésre álló bizonyítási eszköz vizsgálata szükséges abban a kérdésben, hogy történt-e hozzátartozók közötti erőszak.

2. A szülői felügyeleti jog gyakorlása

A Hktv. alapján mind az ideiglenes megelőző távoltartás, mind a megelőző távoltartás átmenetileg korlátozza a bántalmazó szülői felügyeleti jogát, valamint gyermekével való kapcsolattartási jogát (Hktv. 5. § (1) bekezdés). Ezzel összhangban állnak a Ptk. azon rendelkezései, amelyek szerint a szülői felügyeleti jog szünetel és a kapcsolattartásra sincs lehetőség, ha szülő a gyermek vagy a gyermekkel közös háztartásban élő hozzátartozója sérelmére elkövetett cselekmény miatt elrendelt távoltartó határozat hatálya alatt áll (Ptk. 4:178. § (3) bekezdés és 4:186. § (1) bekezdés i) pont). A szülői felügyeleti jog és a megelőző távoltartás elrendelése iránti kérelem ugyanazon felek között akár azonos időben is lehet egy-egy bírósági eljárás tárgya, azonban ha a szülői felügyeleti jog gyakorlásában a felek között nincs egyetértés, a megelőző távoltartás elrendelésére okot adó cselekményt is ebben a kiélezett helyzetben kell vizsgálni. Mindez fokozott gondosságot és figyelmet igényel az eljáró bíróságtól is.

A Kúria precedensképes határozatában (Kúria Pfv.II.21.524/2021/5) megjelent tényállás szerint a kérelmező és a kérelmezett házastársak voltak, házasságukból két kiskorú gyermek született. A házasság felbontása és járulékai iránt peres eljárás volt folyamatban a felek között, a bíróság ideiglenes intézkedése alapján a

gyermek egyenlő időtartamban tartózkodnak a feleknél. A kérelmező 2021 októberében a gyermekek átvételekor azt tapasztalta, hogy a fiúgyermeknek feldagadt a szája. A gyermeket orvosi ügyeletre vitte, ahol a gyermek azt nyilatkozta, hogy a kérelmezett ökölrel megütötte. Az ambuláns lap szerint a gyermek felső ajkának bal oldalán kis babszemnyi duzzanat és minimális haematoma volt, a bal arcfél kissé vérbővebb volt, a fogai nem mozogtak és az arcán máshol sem volt sérülés. A kórházi Sürgősségi Trauma Osztályon történt vizsgálatról készült orvosi látlelet szerint a gyermeknek eszméletvesztése, vegetatív panaszja nem volt, az ajkán felül bal oldalon borsónyi duzzanat, suffusio. A fogazata ép, deformitás nem volt tapasztalható, törésre utaló jel nem volt. A gyógytartam szövődménymentes, előreláthatólag 1-8 napon belül gyógyul, maradandó testi fogyatékoság nem várható. A kérelmezett nem tájékoztatta a kérelmezőt és ő sem kérdezte. A kérelmező feljelentette a kérelmezettet, valamint kérte a bíróságtól, hogy rendelje el a távoltartást a gyermekektől és tőle. A kérelmezett a kérelem elutasítását kérte, tagadta, hogy megütötte a gyermeket, késésben voltak és csak egy véletlen mozdulattal sértette meg a gyermek száját. Az elsőfokú bíróság hatvan napra elrendelte a megelőző távoltartást. Értékelte, hogy a kérelmezett a gyermeket a másik gyermek jelenlétében bántalmazta, ami a testi egészséget közvetlenül veszélyeztető tevékenységnek minősül és ez indokolta a megelőző távoltartás maximális időtartamra történő elrendelését és azt, hogy a távoltartást nemcsak a sérelmet szenvedett, hanem a másik gyermektől és a kérelmezőtől is elrendelte. A kérelmező fellebbezése alapján eljáró másodfokú bíróság megváltoztatta az elsőfokú bíróság határozatát: a megelőző távoltartás elrendelését mellőzte a kérelmezőtől, a bántalmazással nem érintett gyermektől és a tartózkodási helyüktől, a távoltartás időtartamát harminc napra módosította. Ezt meghaladóan az elsőfokú végzést helybenhagyta. Megállapította, hogy a kérelmezett szülői felügyeleti és kapcsolattartási joga mindkét gyermek vonatkozásában a megelőző távoltartás ideje alatt szünetel. Megállapította, hogy a cselekmény a gyermek testi egészségét nem csak súlyosan veszélyeztette, de sértette is, így a Hktv. 1. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott cselekmény megtörtént. A kérelmező azonban a fentieket meghaladóan sem a saját személyét, sem a bántalmazással nem érintett gyermeket illetően nem jelölt meg olyan kérelmezetti magatartást, ami emberi méltóságukat, testi, lelki egészségüket, életüket súlyosan vagy közvetlenül veszélyeztette. A felek között a kérelemben megjelölt napon nem volt konfliktus, azt pedig a kérelmező maga sem állította, hogy bántalmazással nem érintett gyermek látta a történeteket, illetve a gyermekekre a testvérével történtek úgy hatottak, hogy az számára lelki sérülést okozott.

A jogerős végzés ellen a kérelmezett terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, kérve az elsőfokú bíróság végzésére is kiterjedő hatályon kívül helyezést és a kérelmező kérelmének elutasítását.

A Kúria a felülvizsgálati kérelmet alaptalannak minősítette, és mivel a jogerős végzés nem jogszabálysértő, így azt hatályában fenntartotta. Jogi indokolásában a Kúria ismét rámutatott a következetes gyakorlatára, amely szerint a hozzátartozók közötti erőszaknak minősülő magatartás általános meghatározása mellett a Hktv. együttes feltételként előírja annak közvetlen és veszélyeztető jellegét. A Hktv. rendelkezései nem a szülők közötti hatalmi harc kezelését célozza és nem válhat olyan eszközzé, amellyel a másik szülőt a folyamatban lévő szülői felügyelet gyakorlásának rendezése iránti perben hátrányosabb helyzetbe hozhatja. A Kúria álláspontja szerint az eljáró bíróságok megalapozottan jutottak arra az álláspontra, hogy a megelőző távoltartás elrendelését megalapozó cselekmény megvalósult. Az orvosi láttelekekből egyértelműen megállapítható, hogy a gyermek megsérült. Az esemény eltérő előadása nem vezethet arra, hogy a szülő a történeteket a gyermekre hárítsa, ugyanis a kérelmezett az eseményt és annak kihatását a gyermek felelősségeként állította be, utólagosan magyarázta a helyzetet, holott arra a gyermek átadásakor lehetősége lett volna. A kérelmezett kérte a gyermek igazságügyi pszichológus szakértői vizsgálatát, azonban ez ebben az ügyben szükségtelen, mert a szülői felügyeleti jog gyakorlása iránti perben térhet ki a szakvélemény a gyermek esetleges konfabulációjára és annak okaira. A Kúria hangsúlyozta azt is, hogy a másodfokú bíróság helytállóan helyezte kontextusba a cselekményt: a kérelmezett nem beszélt a kérelmezőnek a sérülésről, az átadás-átvétel feszült légköre pedig nem mentesíti az alól, hogy minden, különösen a gyermek sérülésével járó történésről a másik szülőt tájékoztassa. A másodfokú bíróság helytállóan értékelte azt is, hogy a gyermek a kérelmezőnek önként beszélt a történetekről és a láttelek felvételekor is egyértelműen a kérelmezett tudatos magatartására hivatkozott. A másodfokú bíróság a Ptk. hivatkozott rendelkezéseinek helyes értelmezésével állapította meg, hogy a megelőző távoltartás időtartama alatt a szülő szülői felügyeleti joga szünetel, továbbá nem illeti meg kapcsolattartás és ez kiterjed a megelőző távoltartással érintett gyermekkel közös háztartásban élő testvérére akkor is, ha vele szemben nem rendeltek el távoltartást. E jogszabályi rendelkezések szerint ugyanis nem csak akkor szünetel a szülő szülői felügyelete, illetve nem csak akkor nem illeti meg a kapcsolattartás, ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekmény miatt rendelték el a távoltartást, hanem akkor is, ha ilyen cselekményt a gyermekkel közös

háztartásban élő hozzátartozója sérelmére követett el. A testvér a Ptk. 8:1. § (1) bekezdés 1) és 2) pontja alapján hozzátartozónak minősül. Ezért a bántalmazott gyermek sérelmére elkövetett cselekmény miatt elrendelt megelőző távoltartás hatálya alatt a kérelmezettnek a közös háztartásban élő testvér, a bántalmazással nem érintett gyermek feletti szülői felügyelete is szünetel és vele sem illeti meg a kapcsolattartás.

A szülői felügyeleti jog és a gyermekkel való kapcsolattartási jog szünetelése a Ptk.-ban egyértelműen és a Hketv.-vel koherensen szabályozott. Az ideiglenes megelőző távoltartás és a megelőző távoltartás elrendelése tulajdonképpen „hasonló tartalommal” bírhat (lásd: Hketv. 5. § (2) bekezdés), mint a szülői felügyeleti jog és a kapcsolattartási jog szünetelése, s ezzel mondhatjuk, hogy a Ptk. idézett szabálya [4:178. § (3) bekezdés és 4:186. § (1) bekezdés i) pont] terjeszti ki a távoltartó határozat személyi hatályát a gyermekkel közös háztartásban élő hozzátartozóra (a fenti esetben a testvérré) is. Mindez összhangban áll a Hketv.-beli távoltartás természetével, hiszen az elrendelésekor mindig vizsgálendő, hogy hozzátartozókról van-e szó, mert a Hketv. mind a bántalmazó, mind pedig a bántalmazott fogalmát ehhez a minőséghez köti és az Értelmező rendelkezések között pontosítja is (Hketv. 1. §).

3. A lakáshasználat

A lakáshasználat rendezésének kérdése elsősorban az erre irányuló vagy a házasság felbontására irányuló eljárásban merül fel, s nem a megelőző távoltartás elrendelésére irányuló eljárás központi kérdése. A megelőző távoltartás elrendelése során a bíróság a határozatában a Hketv.-nek megfelelően rögzíti, hogy a bántalmazó köteles magát távol tartani a bántalmazottól, a bántalmazott életvitelszerű tartózkodására szolgáló ingatlantól, a határozatban megjelölt más személytől, és tartózkodni attól, hogy a bántalmazottal közvetlenül vagy közvetve érintkezésbe lépjen (Hketv. 5. § (2) bekezdés). A Hketv. rendelkezik arról is, hogy a bántalmazónak mikor kell elhagynia azt az ingatlant, amelyet a bántalmazottal közösen életvitelszerű tartózkodásra használ: a bántalmazó akkor köteles magát távol tartani a bántalmazott életvitelszerű tartózkodására szolgáló ingatlantól, ha a bántalmazott az ingatlan használatára a szívésségi lakáshasználaton kívül egyéb jogcímmel rendelkezik, vagy a bántalmazóval közös gyermekét neveli (Hketv. 5. § (3) bekezdés). E két esetkörön kívül azonban főszabály szerint a bántalmazó nem kötelezhető arra, hogy bántalmazottal közösen használt ingatlant elhagyja.

(A tulajdoni viszonyokat figyelmen kívül hagyó távoltartás csak büntetőeljárású kényszerintézkedésként rendelhető el.)

Találunk ugyanakkor olyan közzétett kúriai határozatokat, amelyekben a lakáshasználat és a hozzátartozók közötti erőszak (kapcsolati erőszak), illetve a távoltartás összefüggésében fejtette ki a bíróság az álláspontját.

A tényállás szerint (Kúria Pfv.II.21.094/2021/7) a felperes és az alperes házastársak voltak, két gyermekük született. Házastársi közös lakásuk egy alapincézett családi házas ingatlan volt. A felperes 2017-ben kezdeményezte a házasság felbontása iránti pert, majd a keresettől elállt, így a bíróság az eljárást megszüntette. A felek a kapcsolatukat helyreállították, de a házassági életközösségük 2018 decemberében megszűnt. 2019 májusában a járásbíróság az alperessel, mint gyanúsítottal szemben távoltartást rendelt el. Magatartási szabályként előírta, hogy az alperes a felperessel sem személyesen, sem telekommunikációs eszköz útján nem léphet kapcsolatba, az ingatlan földszintjétől (lakószint) köteles magát távol tartani, a közös gyermekkel való kapcsolattartás és lakhatás céljából az ingatlan külön bejárattal rendelkező pincészetén tartózkodhat. Ezt követően a bíróság 2020. januárjában jogerőre emelkedett határozatával az alperest kapcsolati erőszak vétsége, könnyű testi sértés vétsége és magánlaksértés vétsége miatt 2 év 6 hónap időtartamra próbára bocsátotta. A végzés indokolása szerint 2019. március 6-án az alperes a felperest a konyhában tenyérrel arcon ütötte és másik alkalommal, 2019. április 20-án vitatkozás után nagy erővel a gardrób szekrénynek lökte. 2019. júniusában az alperes a pince ajtaján lecserélte a zárat annak érdekében, hogy a felperes bejutását megakadályozza. A felperes keresetében a házasság felbontását, a kiskorú gyermekek szülői felügyeletének gyakorlására való feljogosítását, a kapcsolattartás szabályozását és az alperes gyermektartásdíj fizetésére kötelezését kérte. Az alperes viszontkeresetében a házastársi közös lakás használatának megosztását kérte úgy, hogy a bíróság a pince és a melléképület használatára őt, az ingatlan többi helyiségének használatára a felperest jogosítsa fel a pincében lévő kazánház közös használatával. A felperes a használat rendezését eltérő módon kérte: a bíróság a teljes ingatlan kizárólagos használatára őt jogosítsa fel. Az elsőfokú bíróság ítéletében – egyéb, a felülvizsgálati kérelemmel nem érintett rendelkezések mellett – a házastársi közös lakás kizárólagos használatára a felperest jogosította fel. Az anyagi jog főszabálya szerint, ha a lakás használata a házastársakat közös jogcím alapján illeti meg, a bíróság a lakás használatát megosztja közöttük, ha ez a lakás adottságai alapján lehetséges. A bíróság

rögzítette, hogy az osztott használat lehetőségét két szempontból kell vizsgálni: egyrészt a lakás adottságai (alapterülete, alaprajzi beosztása és helyiségeinek száma) lehetővé teszik-e a használat megosztását, másrészt valamelyik házastárs nem tanúsított-e olyan felróható magatartást, amely miatt a közös használat a másik házastárs vagy a kiskorú gyermek érdekeinek súlyos sérelmével jár [Ptk. 4:81. § (4) bekezdés]. A felperes bizonyította, hogy a házastársi közös lakás szubjektív okok miatt nem alkalmas az osztott használatra: az alperes két alkalommal tettelesen bántalmazta, a bíróság elrendelte vele szemben a távoltartást, amelynek időtartama alatt a felek viszonya feszült, konfliktusokkal terhelt volt.

Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét a házastársi közös lakás használatának rendezése körében megváltoztatta és a lakás használatát megosztotta. Kiemelte, hogy a következetes bírói gyakorlat szerint a bontóper megindítása után eseti jelleggel, nem rendszeresen, nem elhúzódóan történő, nem kirívóan durva tettelegességet magába foglaló bántalmazás nem minősül olyan durva, elviselhetetlen magatartásnak, amely miatt megállapítható, hogy az együttlakás a továbbiakban a kiskorú gyermekek és a sértett házastárs érdekének súlyos sérelmével jár. A szubjektív oszthatatlanságot az életközösség megszűnése vagy a házasság felbontása után folyamatosan tanúsított, az életvitel egészére jellemző tetteleges, agresszív, durva magatartás alapozza csak meg (BH 1996.589.).

A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amely a Kúria álláspontja szerint nem volt alapos. A jogerős ítélet jogi álláspontját elfogadta és az indokolás elfogadása mellett a következőkre mutatott rá: A házastársak által közös jogcímen használt lakás használatának rendezésénél a Ptk. a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (Csjt.) szabályozását vette át: a rendezés főszabálya a használat megosztása. A jogszabályhelyhez kapcsolódó ítélkezési gyakorlat általános elvnek tekintette, hogy a használatot objektív és szubjektív körülmények hiányában meg kell osztani (Legfelsőbb Bíróság Pfv.II.20.306/2009. közzétéve: BH 2010. 42.). Az ítélkezési gyakorlat szerint nem ad alapot a kizárólagos használatra a felek kölcsönös összeférhetetlen magatartása, ha az nem párosul valamelyikük érdekeinek súlyos sérelmével (Kúria Pfv.II.20.788/2012. megjelent: BH 2013.306., Pfv.II.21.479/2019/6.). Az adott ügyben a házastársi közös lakás a felek közös tulajdona, ezért a Ptk. 5:74. §-a alapján mindketten jogosultak a használatára és az ingatlan osztott használatra alkalmas volta tény. A lakáshasználat rendezésénél a

szubjektív okokra alapított kizárólagos használatot megalapozó magatartás értékelése a bíróság mérlegelési jogkörébe tartozik. Az adott ügy konkrét bizonyítékai alapján értékeli azt, hogy a büntetőjogi felelősség megállapítását is maga után vonó magatartás a családjogi lakáshasználati rendezésre kihat-e, jár-e a másik házastárs és/vagy a kiskorú gyermek súlyos érdeksérelmével. A bizonyítékok mérlegelése során kell állást foglalni abban, hogy az elkövetett cselekmény önmagában megalapozza-e közös otthon osztott használatával járó súlyos érdeksérelmet vagy egyéb más többlettényállás is értékelendő. Az adott ügyben a másodfokú bíróság helytállóan vonta a mérlegelés körébe az összes bizonyítékot. Az ingatlan alaprajza és az alperes által kért használati rendezés módja alapján helyesen foglalt állást abban, hogy a többlettényállásra tekintettel a büntetőbíróság határozata önmagában nem alapozza meg a kizárólagos lakáshasználatot. A perben ugyanis tény, hogy az alperes által igényelt megosztási mód a felek teljesen elkülönült lakhatását lehetővé teszi, a különböző szintek használatával a felperes és a gyermekek által ténylegesen használt lakóhelyiségekben a felek nem találkoznak egymással.

Látható, hogy a jelentőséggel bíró körülményeket mérlegelve, a büntetőügyben hozott jogerős bírósági határozatot a másodfokú bíróság és a Kúria is úgy értékelte, mint amely önmagában nem alapozza meg közös tulajdon esetén a bántalmazó (itt: a lakáshasználat rendezésére irányuló eljárás alperese, a büntetőeljárásban pedig terhelt) kizárólagos lakáshasználatát, hiszen tekintettel kell lenni az ügyben felmerült többlettényállásra is.

Véleményem szerint az álláspont helyeselhető, hogy önmagában (automatikusan) a büntetőügyben hozott határozat nem alapozza meg a közös tulajdonban lévő lakás másik fél általi kizárólagos használatát, azonban mindig mérlegelendő a szubjektív feltételek is, azaz, hogy a lakáshasználat megosztása jár-e a másik fél (bántalmazott, sértett), illetve a vele egy háztartásban élő gyermek érdekeinek sérelmével.

A Kúria másik, közzétett döntésében is rámutatott arra, hogy a házasság felbontására és az ingatlan, mint házastársi közös lakás használatára irányuló eljárásban a felperes magatartása azt mutatta, hogy az elköltözése nem volt végleges és a felek kapcsolata a felperesnek az ingatlanból való távozása után durvult el. Nem bizonyított, hogy a felperes még az alperessel való együttélése alatt is olyan botrányos, garázda magatartást tanúsított, ami kizárná az egyébként osztott használatra alkalmas lakás közös használatát. A Kúria egyetértett a

másodfokú bíróság jogi indokolásával, amelyben a másodfokú bíróság rámutatott, hogy a Kúria több eseti döntése szerint a házassági életközösség alatti családon belüli feszültség, a kölcsönös szóváltások során elhangzó durva kifejezések, valamint a nagykorú családtagok miatt keletkező konfliktusok nem alapozzák meg azt a többlétegyállást, ami a lakás elhagyására való kötelezés elrendeléséhez szükséges. Kiskorú gyermek hiányában nem alkalmas ennek megállapítására az sem, hogy a kölcsönös veszekedések az egyik félben feszült lelkiállapotot váltanak ki. Az ítélezési gyakorlat általában az olyan magatartásokat tekinti súlyosan sérelmesnek a másik házastársra, amelyek lehetetlenné teszik az együttlakást, így pl. a házastárs rendszeres botránnyos, garázda magatartása, illetve ittas állapotban, agresszív, kritikátlan, tettelegességgel párosuló magatartása (Kúria Pfv.II.20.960/2016/8., LB Pfv.II.22.646/1999/6.).

4. A büntetőjog alkalmazhatósága

A Kúria a 2022-ben, BH számon is közzétett eseti döntésében az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatára, a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányára, a nőikkel szembeni erőszak felszámolásáról szóló 1993. december 20-i ENSZ nyilatkozatra (A/RES/48/104), az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága R (85) 4. számú ajánlására (a családon belüli erőszakról) és az R (2002) 5. számú ajánlására (a nők erőszakkal szembeni védelméről) hivatkozva rögzítette, hogy „Magyarország a nemzetközi és uniós normáknak megfelelően alaptörvényi szinten is rögzítette a családi élet és a nők védelmét. Az Alaptörvény első részét képező Nemzeti Hitvallás kifejezi, hogy az emberi együttélés egyik legfontosabb kerete a család, s rendelkezik a házasság és család védelméről [L] cikk (1) és (3) bekezdés]. A védelemre vonatkozó megfogalmazások államcélként értelmezendők s így az állam részéről cselekvési kötelezettséget kívánnak. A védelem oka abban keresendő, hogy az állam nem lehet közömbös a társadalom alapintézménye és a nők iránt; ezek olyan értékeként jelentkeznek a társadalomban, melyek mind a közösség, mind pedig az egyén számára helyettesíthetetlenek. A jogalkotás és az igazságszolgáltatás elkötelezett a gyengék és kiszolgáltatottak érdekeinek védelmében, s ennek köszönhetően a nők elleni és családon belül elkövetett erőszakos cselekmények már nem a magánszféra területéhez tartoznak, hanem közüggé váltak [erre utal az 53/2009. (V. 6.) AB határozat III. 2.3. pontja is] [...] Az említett értékek fényében világos, hogy a nőikkel szemben, családon belül elkövetett erőszak

minden formája súlyosan sérti a nemzetközi és uniós normákat és az Alaptörvényt. A jogalkotói rendelkezések elvi tartalma magában foglalja azt, hogy az államok kötelessége a nőkkal szemben családon belül elkövetett bármilyen erőszakos cselekmény esetén hatékony büntetőjogi védelmet biztosítani.” (Kúria Bhar.III.1.413/2021/10., megjelent BH.2022.8.197. számon is.)

Ugyanezen védelem biztosításának kötelezettségét írja le a Kúria polgári ügyben hozott, precedensképes határozata (Kúria Pfv.II.20.438/2022/5), amelyben a Kúria meghatározta egymással összevetve a Hktv. és a Btk. célját, s e két, a hozzátartozók közötti erőszak területén jelentős jogszabály egymáshoz való viszonyát. A döntés elvi tartalma szerint a bántalmazó és a bántalmazott egymás közötti viszonyában megvalósult magatartás nem zárja ki azt, hogy más törvény (például a Btk.) rendelkezése nem alkalmazható.

Az ügy tényállása szerint a kérelmező és a kérelmezett házastársak voltak, két gyermekük született. Házasságukat a bíróság felbontotta, a szülői felügyelet közös gyakorlásában állapodtak meg, a gyermekek lakóhelyeként a kérelmező tartózkodási helyét jelölték meg, de ténylegesen heti váltásban gondoskodtak a gyermekekről. A kérelmezett 2022. január 22-én olyan iratokat keresett, amelyeket feltételezése szerint a kérelmező vitt el, ezért írt neki, hogy találkozzanak. A kérelmező nem válaszolt, ezért a kérelmezett este autóval a kérelmező lakóhelyéhez ment, hogy az iratokat visszakérje. Az autóban ült, amikor észlelte, hogy a kérelmező gépjárművel elhajt mellette. A kérelmezett a követési távolság és a sebességhatár figyelmen kívül hagyásával körülbelül másfél kilométeren keresztül a közvilágítással gyengén ellátott útszakaszon követte a kérelmező által vezetett autót, közben dudált és villogott. A kérelmezővel egy autóban volt a két gyermek és a kérelmező élettársa. A kérelmező a szülei ingatlanához ment, édesapja a kertkaput kinyitotta, a kérelmező a nyitott kapun keresztül behajtott az udvarba. A kérelmezett az utcán megállt, kiszállt és emelt hangon felelősségre vont a kérelmezőt, amelyet a kérelmező szülei háza melletti ingatlanra szerelt kamera rögzített.

A kérelmező a megelőző távoltartás elrendelését kérte hatvan nap időtartamra, továbbá a kérelmezett távoltartását tőle, a gyermekektől, a felek közös tulajdonában álló ingatlantól, továbbá a kérelmező által bérelt lakástól. Az elsőfokú bíróság végzésében a megelőző távoltartást elrendelte: kötelezte a kérelmezettet, hogy tíz napig tartsa magát távol a kérelmezőtől és a két gyermektől, ezt meghaladóan a kérelmet elutasította.

A kérelmező és a kérelmezett fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság végzésével az elsőfokú bíróság végzését megváltoztatta: a megelőző távoltartás időtartamát harminc napra felemelte, és elrendelte a távoltartást a kérelmező által bérelt lakástól is. Ezt meghaladóan az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta.

A jogerős végzés ellen a kérelmezett terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyet a Kúria alaptalannak talált. Rögzítette, hogy az eljáró bíróságok egyezően jutottak arra a jogkövetkeztetésre, hogy a Hktv. 1. §-ában meghatározott cselekmény megvalósult. A felek azonosan adták elő, hogy a kérelmezett az autójával a letakarított, de havas úton, sötétben, gyér közvilágítás mellett mintegy másfél kilométeren keresztül követte a kérelmező által vezetett autót, többször rádudált és rávillogott, majd miután a kérelmező az édesapja udvarába behajtott, a kérelmezett emelt hangon felelősségre vonta. Kiemelte azonban a Kúria, hogy az eseménysorban két elkülöníthető cselekmény valósult meg: a kérelmezettnek a közúti közlekedésben tanúsított viselkedése, illetve a kérelmező édesapja házánál történtek. A kérelmezett tévesen állította, hogy közúti cselekményére a Hktv. rendelkezései nem alkalmazhatók, annak megítélésére kizárólag a Btk. rendelkezése [234. § (1) bekezdés] irányadó. A Hktv. 1. §-a az abban meghatározott és bizonyított együttes feltételeket megvalósító magatartást a bántalmazó-bántalmazott egymás közötti viszonyában szankcionálja. Nincs azonban olyan szűkítő rendelkezése, hogy egy másik törvény – az adott esetben a Büntető Törvénykönyv – törvényi tényállása szerinti, és az által szankcionált magatartás kizárja a Hktv. alkalmazását; illetve olyan szűkítő rendelkezése sincs, hogy a Hktv. 1. §-ban meghatározott magatartás megállapítása esetén más törvény alkalmazása kizárt. A hivatkozott két jogszabály célja és tartalma is eltérő: az egyik – az adott törvényi tényállás feltételeinek bizonyítottsága esetén – az állam oldaláról a büntetőjog eszközeivel lép fel, míg a másik a törvényben meghatározott kapcsolatban élő felek egymás közötti belső viszonyában a személyi szabadság meghatározott személyekkel és lakóhelyükkel szembeni korlátozását írja elő.

Helyeselhető a Kúria álláspontja a két törvény egyidejű alkalmazhatóságával kapcsolatban, tekintettel a két törvény eltérő céljára és tartalmára. A fenti jogeset rávilágít arra is, hogy a tényállás szerint bár felek között nem történt tettegesség, közvetlen bántalmazás vagy dulakodás, azonban az elrendelt távoltartás alapján mindhárom bíróság megvalósulni látta a „súlyosan és közvetlenül veszélyeztető jelleg” fennálltát. A Kúria kifejtette, hogy az eseménysorban két elkülöníthető cselekmény volt: a kérelmezett közúti közlekedésben tanúsított viselkedése és a

kérelmező édesapja házánál történtek. Álláspontom szerint a teljes eseménysort tekintve a kérelmezett magatartása a kérelmezőben és a vele utazó gyermekekben a félelem és a közvetlen fenyegetettség érzését alakította ki, amely elegendő volt „súlyosan és közvetlenül veszélyeztető jelleg” megállapításához és a megelőző távoltartás elrendeléséhez.

Záró gondolatok

A kialakult bírósági gyakorlat a tanulmányban tárgyalt jelentős kérdésekben egységesnek tekinthető.

Fizikai atrocitás, tettegesség esetén a „súlyosan és közvetlenül veszélyeztető jelleg” megállapítható, azonban olyan esetben is felmerülhet a távoltartás elrendelésének indokoltsága, amikor bántalmazás nélkül alakul ki olyan helyzet, amely félelmet, közvetlen fenyegetettség érzést kelt a bántalmazottban. Mindezt nem elég valószínűsíteni, szükséges az ezt alátámasztó bizonyítási eszközök alapos vizsgálata, s a „súlyosan és közvetlenül veszélyeztető jelleg”-re levont megalapozott következtetés. A „közvetlenül” fordulat azonnaliságot vár el mind a kérelmezőtől, mind pedig a rendőrségtől, bíróságtól: a kérelmezőnek az esetet követően minél előbb segítséget kell kérnie, s a hatóság köteles ezt mielőbb biztosítani.

A Ptk. szabályai alapján a szülői felügyeleti jog és a kapcsolattartás joga szünetel az elrendelt Hketv.-beli távoltartás miatt. E szabály csak látszólag terjeszti ki a távoltartásról szóló határozat személyi hatályát, hiszen a Hketv.-ben szabályozott távoltartás is csak meghatározott személyi körre (köztük a Ptk.-ban meghatározott közeli hozzátartozókra és hozzátartozókra) terjed ki, s az elrendelt távoltartás tartalma megközelítőleg azonos lehet a kapcsolattartás jogának szünetelésével.

A lakáshasználat megosztásáról való döntéskor az eddigi gyakorlatban kialakított objektív és szubjektív szempontokat kell mérlegelni. Amellett, hogy az egyik féllel szemben (terheltként) büntetőügyben meghozott határozat nem alapozza meg a másik fél kizárólagos lakáshasználatát, véleményem szerint a határozat tartalma – s főként az annak alapjául szolgáló történeti tényállás – körültekintően vizsgálendő és a büntetőügyben hozott határozat önmagában nem is zárhatja ki a Hketv.-beli távoltartás elrendelését (épp úgy, ahogy önmagában annak alapja sem lehet).

Támogatható az a bírósági álláspont, amely szerint hozzátartozók közötti erőszak esetén a Hktv. és a Btk. is alkalmazható, hiszen az állam ezzel tesz eleget a fentebb felsorolt nemzetközi normákból és az Alaptörvényből is fakadó védelmi kötelezettségének.

A hozzátartozók közötti erőszak és az emiatt alkalmazható kétféle távoltartás, valamint a büntetőeljárásbeli távoltartás fontosságát jelzi, hogy nemcsak az elmúlt tizenöt év során fejlődött folyamatosan a szabályanyag és a kapcsolódó joggyakorlat, hanem 2020 tavaszán, a COVID-19 pandémia alatt a jogalkotó a 176/2020. (V. 4.) Korm. rendelet megalkotásával törekedett a szabályok kialakítására és a jogintézmények működtetésére akkor is, ha a bántalmazó, a bántalmazott vagy a terhelt járványügyi intézkedéssel volt érintett. A Korm. rendeletet a hatálybalépése napján (2020. május 5.) folyamatban volt eljárásokban alkalmazni kellett, s a veszélyhelyzet megszűnéséig hatályban volt. Emellett a Kúria Polgári Kollégiumának 3/2020. (IV. 30.) kollégiumi véleménye is iránymutatást adott veszélyhelyzet ideje alatt a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartás elrendeléséhez. Egyetértve Domokos Andreával, a jogalkotói cél – és a kollégiumi véleményt tekintve a jogalkalmazói cél is – mindvégig a bántalmazottak jogvédelmének időszerű elősegítése volt (Domokos 2021, p. 111).

E folyamat újabb – immár Európai Unió-s szintű – állomásának tekinthető, hogy az Európai Unió 2023. október 1-jei hatállyal csatlakozott az Európa Tanács nőkkel szembeni erőszak és a kapcsolati erőszak elleni küzdelemről és azok megelőzéséről szóló egyezményéhez (Isztambuli Egyezményhez) (Chart of signatures and ratifications of Treaty 210), amely az első kötelező európai jogi norma a nők elleni erőszakkal és a családon belüli erőszakkal szembeni fellépésben (Pap, 2020, p. 25). Az Egyezmény a tartalma alapján a terület zsinórmértékének (Pap, 2020, p. 31) tekinthető, így az Európai Unió részes félé válása meghatározó lépés valamennyi tagállami – így a hazai – jogalkotás és jogalkalmazás számára is, annak ellenére is, hogy Magyarország még nem ratifikálta azt¹.

A kutatás az Igazságügyi Minisztérium által támogatott, a „Jogászképzés színvonalának emelését célzó programok” keretén belül valósult meg.

Irodalomjegyzék

Könyv

Tóth Andrea Noémi (2018): A távortartás jogintézménye. Debrecen, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar. 242 p. ISBN 9789634739906

Doktori értekezés

Garai Renáta (2021): A kapcsolati erőszak „szövédményei” - egy nóvum hatása és joggyakorlata-, PhD értekezés, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Budapest

Könyvrészlet

Domokos Andrea (2021): „Social Distancing” – Egy másik értelemben. In: Czibere Károly – Dr. habil. Homicskó Árpád Olivér (szerk.): A szociális szolgáltatások és ellátások biztosíthatósága krízishelyzetekben. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar. pp. 101-112. ISSN 2063-4757 ISBN 9786155961533

Herke Csongor (2017): Az ügyészség és a távortartás. In: Barabás A. Tünde – Vókó György (szerk.): A bona bonis discere, Ünnepi kötet Belovics Ervin 60. születésnapja alkalmából. Budapest, Országos Kriminológiai Intézet-Pázmány Press. pp. 183-197. ISBN 9789633083017

Folyóiratcikk

Pap Enikő (2020): Évtizedek szakértelme jogi formában. A nők elleni és a családon belüli erőszakkal szembeni fellépést célzó Isztambuli Egyezményről. Családi Jog, 18. évf. 3. sz. pp. 25-31. ISSN 1589-7516

Tóth Andrea Noémi (2013): A távortartás anomáliáinak polgári jogi vetületei. Jogelméleti Szemle, 14. évf. 2. sz. pp. 168-177. <http://jesz.ajk.elte.hu/toth54.pdf> ISSN 1588-080X

Jogszabályok, döntések

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény

Egyes törvényeknek az új Polgári Törvénykönyv hatálybalépésével összefüggő módosításáról szóló 2013. évi CCLII. törvény

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény

A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló 2009. évi LXXII. törvény

2006. évi LI. törvény indokolása a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény módosításáról

Az Európa Tanács nőekkel szembeni erőszak és a kapcsolati erőszak elleni küzdelemről és azok megelőzéséről szóló egyezménye (Isztambuli Egyezmény)

Chart of signatures and ratifications of Treaty 210.
<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=signatures-by-treaty&treaty=210>

Kúria Pfv.II.21.305/2014. (BH2015.70.)

Kúria Pfv.II.20.113/2020.

Kúria Pfv.II.21.346/2020/7.

Kúria Pfv.II.21.053/2021/4.

Kúria Pfv.II.20.414/2022/5.

Kúria Pfv.I.20.282/2023/13.

Kúria Pfv.II.21.524/2021/5.

Kúria Pfv.II.21.094/2021/7.

Kúria Bhar.III.1.413/2021/10. (BH.2022.8.197.)

Kúria Pfv.II.20.438/2022/5

ⁱ A kézirat lezárásakor az Európa Tanács 46 tagállama közül már csak hat olyan tagállam van, amely aláírta az Isztambuli Egyezményt, azonban azt még nem ratifikálta, köztük Magyarország (hazánk mellett még Örményország, Bulgária, Csehország, Litvánia, Szlovákia). Egyetlen tagállam (Azerbajdzsán) nem írta alá, s Törökország az egyetlen tagállam, amelyik aláírta (2011-ben az első tagállamok között) és 2021-ben (első, s mindeddig egyedüli tagállamként) felmondta az Egyezményt. Forrás: Chart of signatures and ratifications of Treaty 210. <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=signatures-by-treaty&treaty=210>